

**Dkt. Steven D. Mathewson,
Kuhubiri Masimulizi ya Agano la Kale,
Kipindi cha 4: Muhtasari wa Mchakato wa Ufafanuzi
[MATENDO]: Kuchambua Wahusika na Kuzungumza**

Huyu ni Dkt. Stephen D. Mathewson katika mfululizo kuhusu Kuhubiri Masimulizi ya Agano la Kale. Huu ni kipindi nambari nne, Muhtasari wa Mchakato wa Ufafanuzi [Matendo], Kuchambua Wahusika na Kuzungumza.

Karibu tena kwenye kozi yetu kuhusu Kuhubiri Masimulizi ya Agano la Kale.

Tumekuwa tukizungumzia kuhusu kufanya ufafanuzi, yaani kuchora maana ya maandishi, kuelewa maana ya simulizi, na nimekushauri kwamba njia nzuri ya kupanga vipengele tunavyohitaji kuangalia, kwamba njia nzuri ya kupanga hiyo ni kutumia neno vitendo, MATENDO, kufikiri kama kitendo cha kwanza, kuigiza cha pili cha tamthilia au hadithi. Naam, A, kumbuka, inawakilisha njama. Tayari tumeangalia hilo.

Katika kipindi hiki, tutaangalia C na T, na C inawakilisha wahusika, kwa hivyo pamoja na kufikiria kuhusu njama, jinsi kitendo kinavyotokea, tunahitaji kufikiria kuhusu wahusika. Wahusika katika masimulizi ya Agano la Kale wanavutia sana. Ninapenda msembo wa kale wa kirabi unaosema, Mungu aliumba watu kwa sababu anapenda hadithi.

Labda kinyume chake ni kweli. Mungu aliumba hadithi kwa sababu anawapenda watu, lakini watu wanavutia, sivyo? Na ndiyo, ni jambo moja kuwa na njama, ni jambo moja kuwa na vitendo, lakini wahusika ndio wanaoendesha kitendo hicho. Kwa hivyo ningesema, tena, njama ndiyo ya msingi, lakini tunapowaangalia wahusika, tunachotaka kufanya ni kujaribu kubainisha jinsi wanavyofanya kazi katika simulizi kulingana na njama.

Kwa hivyo hebu tuzungumzie kwanza kuhusu kuainisha wahusika. Hili linaweza kuwa la kiufundi sana, na nimesoma sana. Wasomi tofauti, wasomi wa fasihi, na hata wasomi wa Agano la Kale watatumia njia tofauti za kuainisha wahusika, lakini kumbuka, tunahubiri hili. Tunataka kuelewa simulizi.

Na kwa hivyo naona kwamba kuiweka rahisi ni njia nzuri ya kufuata. Kwa hivyo ninachopendekeza ni kwamba mahali pa kuanzia ni kutofautisha tu kati ya wahusika wakuu na wadogo, na tofauti hiyo inatokana tu na ukubwa wa jukumu la mhusika katika hadithi. Wasomi wa fasihi, wanapowaangalia wahusika wakuu, watawagawanya katika kategoria zingine, na hizi zinaweza kusaidia.

Tena, usitumie lebo hizi katika mahubiri yako, sawa? Lakini utasoma wasomi wa fasihi na hata wasomi wa Biblia ambao watatumia maneno haya. Kwa hivyo kategoria moja itakuwa kile tunachokiita wahusika wakuu. Mhusika mkuu ni mhusika mkuu.

Namaanisha, ni muhimu sana kwa hadithi. Wahusika hao, unajua, mara nyingi ni mashujaa katika hadithi, lakini si mara zote. Kundi lingine la wahusika wakuu lingekuwa kile tunachokiita wapinzani.

Tunafahamu neno hilo. Kwa hivyo una wahusika wakuu, lakini wapinzani wangukuwa adui mkuu au nguvu zilizopangwa dhidi ya wahusika wakuu. Na kisha kundi la tatu lingekuwa kile tunachokiita foils.

Na hawa ni wahusika ambao kwa namna fulani wanasimama tofauti na mhusika mkuu, na wanaongeza uelewa wetu wa mhusika mkuu huyo kwa sababu wanatoa tofauti au wakati mwingine wanaweza kutoa sambamba. Kwa hivyo tena, kategoria hizi mara nyingi hutumika katika uchanganuzi wa fasihi ya Magharibi na kuelewa kwamba, lakini tena, hadithi ni hadithi ni hadithi. Kwa hivyo hata kategoria tunazotumia leo kwa fasihi ya Magharibi, hata kama fasihi ya Uingereza, Charles Dickens na wengine, kategoria hizo bado zinafanya kazi vizuri .

Sasa, nitatoa tahadhari hii. Wazo si kupunguza mhusika kuwa lebo. Unajua, hii si kubandika lebo kwenye hadithi ya kibiblia, lakini ni kufafanua jukumu ambalo mhusika fulani analo katika hadithi.

Kwa hivyo hapa kuna mfano mkuu. 1 Samweli 17, tunaiita hiyo hadithi ya Daudi na Goliathi, sivyo? Sasa, siko kwenye vita vya kubadilisha hilo, lakini kwa kweli, katika kiwango cha fasihi, hiyo sio njia tunayopaswa kuelezea. Unaona, Goliathi anatoa changamoto ambayo itaonyesha tofauti kati ya wahusika wakuu wawili, mhusika mkuu na mpinzani, na hao wangukuwa Daudi na Sauli.

Sehemu hii ya Samweli wa Kwanza, inayoanzia karibu Samweli wa Kwanza 15, inapitia Samweli wa Pili 9, na inabishana kwamba Daudi ndiye chaguo sahihi kwa mfalme wa Israeli, ingawa atatoka katika ukoo mpya wa familia. Na hilo lilikuwa jambo kubwa katika ulimwengu wa kale. Ilibidi uwe sehemu ya familia inayotawala.

Naam, Daudi si sehemu ya familia ya Sauli. Kwa hivyo msimuliaji katika sehemu hii ya kitabu anajaribu kutushawishi kwamba Daudi ndiye chaguo bora zaidi kwa mfalme.

Na kwa hivyo katika hadithi hii, ni Daudi dhidi ya Sauli. Na Goliathi ndiye tofauti. Kitaalamu, huenda asiwe foili kabisa, lakini angalau ni mhusika ambaye ni mtu tofauti.

Tena, ndiyo maana lebo hazina umuhimu kama vile kazi zao zinavyojalisha. Wanafanyaje kazi pamoja? Na ni wazi kwamba Daudi ndiye shujaa. Sasa, endelea

mbele sura chache katika 1 Samweli 25, na David ndiye mhusika mkuu, nadhani unaweza kusema.

Kisha kuna jamaa, Nabali, ambaye jina lake linamaanisha mjinga. Tutazungumzia majina baada ya muda mfupi. Yeye ndiye jamaa anayempinga Daudi.

Na Abigaili anatokea, naye anatokea. Unaweza kusema kwamba yeye ndiye foili, lakini yeye ndiye shujaa wa hadithi. Daudi hayupo katika hadithi hii.

Abigaili ndiye shujaa. Daudi anabadilika ili kufikia mwisho wa kipindi, awe na imani sawa na Abigaili. Abigaili anamshauri Daudi asifanye jambo la kijinga ambalo lingeweza kuhatarisha uteuzi wake au kuwekwa kwake mfalme wa Israeli.

Alikuwa tayari amepakwa mafuta. Lakini je, atatambuliwa kama mfalme? Naam, Daudi alikuwa tayari kumuua mumewe kwa sababu kimsingi, jamaa huyo alikuwa ameishi kulingana na jina lake. Alikuwa mjinga.

Alikuwa mjinga. Na Daudi alitaka kulipiza kisasi. Na Abigaili anasema, "Bwana wangu, huwezi kufanya hivi."

Na akamzuia asifanye hivyo. Kwa hivyo hoja ni kwamba, hata mhusika yule yule, unapopitia simulizi kubwa, jukumu kutoka simulizi moja hadi nyingine linaweza kubadilika kidogo na kubadilika. Katika 2 Samweli 11 na 12, tukiendelea mbele kwa kasi tena, Daudi anaendelea kama mhusika mkuu huku Uria Mhiti akitumika kama foili.

Yeye ni tofauti. Na Daudi si shujaa katika hadithi, sivyo? Namaanisha, anafanya kifurushi hiki cha dhambi kwa hamu yake kwa Bathsheba, mke wa Uria, sio tu kwamba anafanya uzinzi, bali pia amemuua Uria vitani. Kwa hivyo kinachovutia katika hadithi hiyo ni kwamba ingawa Bathsheba ni muhimu, yeye anakosoa hadithi, lakini jukumu lake ni dogo.

Kwa kweli, amechukuliwa hatua kweli. Nadhani ni sawa kumuona kama mwathirika katika hadithi hii, kwa sababu David anatumia vibaya mamlaka yake. Kwa hivyo naweza, katika hadithi hii, kumwita wakala.

Tena, si lebo zinazohusika. Ni kuelewa tu jinsi wahusika hawa wanavyohusiana. Kwa hivyo nenda kwenye Mwanzo 38.

Tulizungumzia kidogo kuhusu hilo. Yuda ndiye mhusika mkuu, mhusika mkuu. Na Tamari ndiye foili.

Na ni wazi kwamba ni wahusika wakuu. Kuna wahusika wengine, lakini wanacheza majukumu madogo. Tena, si kwamba si muhimu, lakini kwa madhumuni ya hadithi

hii, hatuhitaji kutumia muda mwingi kuchambua wana waliouawa, wawili wa kwanza, na baadhi ya wengine katika simulizi, marafiki wa Yuda.

Ndiyo, umuhimu wao kwa ujumla katika mpango wa historia ya ukombozi haupo. Kwa hivyo tena, mtu anaweza kuchukua jukumu tofauti katika hadithi tofauti. Kwa hivyo hiyo ni moja ya masuala ambayo tunapaswa kuangalia tunapowaangalia wahusika, ni jinsi wanavyofanya kazi? Sasa, nataka kuzungumza kidogo kuhusu njia za uainishaji wa wahusika.

Waandishi wa masimulizi ya Agano la Kale wanawaendelezaje wahusika hawa? Na cha kufurahisha ni kwamba hawatupi maelezo mengi kama tulivyozoea katika riwaya za kisasa. Miaka michache iliyopita, nilisoma riwaya ya John Grisham inayoitwa The Testament. Na inamhusu wakili, Nate Riley, ambaye anatafuta mrithi wa ghafla wa utajiri wa dola bilioni 11.

Na unajua nini? Mrithi huyu ni mmisionari anayeitwa Rachel Lane. Kwa hivyo anampata katika misitu ya Brazil. Na ninataka kukusomea, hivi ndivyo John Grisham anavyomwelezea anaposimulia tukio hilo.

Kwa hivyo wakili huyu anakuja na kumkuta msituni mwa Brazil akiwa na kundi la watu wa kabila moja. Na hivi ndivyo anavyomelezea. Anasema Rachel alikuwa pamoja nao.

Alikuwa anakuja. Kulikuwa na shati la manjano hafifu katikati ya kifua cha ngozi ya kahawia, na uso mwepesi chini ya kofia ya majani. Alikuwa mrefu kidogo kuliko Wahindi na alijifanya mwenye uzuri wa kawaida.

Nate aliangalia kila hatua. Alikuwa mwembamba sana na mabega mapana, yenye mifupa. Alianza kuwatazama walipozidi kukaribia.

Alivua kofia yake. Nywele zake zilikuwa za kahawia na nusu kijivu na fupi sana. Sasa, ni nini cha kipekee kuhusu hilo? Kweli, hakuna kitu kweli.

Hicho ndicho tunachofanya katika fasihi ya Magharibi. Hapa kuna picha nyingine kutoka kwa mwandishi wa riwaya wa Magharibi anayeitwa Louis L'Amour. Hii ndiyo picha anayochora mmoja wa wahusika wake, James T. Kettleman.

Hii inatoka katika riwaya yake inayoitwa Flint. Alisema kuhusu Kettleman, uso wake ulikuwa mwembamba na mgumu, wenye pembe tatu na mashavu marefu, macho ya kijani, na taya kali. Ngozi zake za pembeni zilikuwa ndefu kwa mtindo wa wakati huo.

Nywele zake ni kahawia nyeusi na zilizopinda. Katika mwanga, zilionyesha rangi nyekundu. Ngozi yake ilikuwa nyeusi, sura zake, isipokuwa macho yake, kwa kawaida hazikuwa na usemi wowote.

James T. Kettleman, mfadhili na mlanguzi, mara nyingi alitwa mtu mzuri. Hajawahi kuitwa mtu rafiki. Kwa hivyo, hiyo ndiyo desturi yetu ya fasihi ya Magharibi, sivyo? Hasa riwaya.

Wanajitahidi sana kuchora picha za wahusika. Sasa, tofauti na hilo na tofauti na Charlotte Brontë au Charles Dickens, waandishi wa masimulizi ya Agano la Kale wanasimulia hadithi zao kwa mtindo mwepesi na wa ziada. Kwa hivyo, nadhani unaweza kusema uainishaji wa wahusika katika masimulizi ya Agano la Kale huenda unafanana na mchoro mfupi wa penseli.

Hakuna mengi hapo. Robert Alter si msomi mkuu wa fasihi tu, bali pia msomi Myahudi aliyeandika kitabu cha msingi kinachoitwa The Art of Biblical Simulizi. Hilo ndilo lilikuwa jina la kitabu chake.

Sasa iko katika toleo lake la pili. Kwa kweli, kitabu changu ni kama ncha ya mwisho wa kazi ya Alter. Namaanisha, yeye ni mmoja wa wa kwanza nilioanza kusoma, ambao wainjilisti walianza kusoma wanapogundua upya jinsi masimulizi yanavyofanya kazi.

Lakini anasema hivi. Anasema, tunapewa vidokezo vichache tu kuhusu mwonekano wa kimwili, mienendo na ishara, mavazi na vifaa vya wahusika, mazingira halisi ambayo wanatekeleza hatima yao. Msomi mwingine maarufu wa fasihi kwa jina la Meir Sternberg anasema kwamba maelezo haya mafupi ambayo tumeyazoea katika utamaduni wetu hayana jukumu lingine isipokuwa utimilifu halisi.

Na anasema wasimulizi wa hadithi za Biblia hawajishughulishi na taswira dhahiri. Sasa, hii ndiyo sababu hiyo ni muhimu. Ukweli kwamba maelezo hayo ni machache unamaanisha kwamba yanapoonekana, ni muhimu.

Hakuna mistari ya kutupwa katika masimulizi ya kibiblia. Ikiwa kuna maelezo kuhusu mhusika, maelezo hayo ni muhimu sana. Nami nitakupa mifano michache ya hayo.

Katika hadithi ya Ehudi katika Waamuzi sura ya 3, kuanzia mstari wa 12, inapita hadi mwisho. Hiyo ni hadithi ya ajabu, lakini kwa kweli ina ujumbe wa kina, ujumbe wa kitheolojia, kama tunavyoweza kuzungumzia baadaye. Lakini maelezo katika Waamuzi yanamwelezea Ehudi kama mtu anayetumia mkono wa kushoto na Egloni kama mtu mnene sana.

Sasa, hilo si sahihi sana kijamii. Sio leo, na sidhani kama ilikuwa wakati huo. Lakini wanatuandaa kwa ajili ya kile kinachotokea katika simulizi hiyo.

Kwa hivyo, katika simulizi hilo, Egloni, au Ehudi, ndiye mwamuzi. Kwa kweli, wao ni waokozi katika kitabu cha Waamuzi. Lakini yeye ndiye atakayewaokoa watu wa Israeli, naamini ni kutoka kwa Wamoabu.

Na kwa nini tunahitaji kujua kwamba anatumia mkono wa kushoto? Naam, kama ilivyotokea, anapokwenda kumwona Mfalme Ehud, anapopitia forodha, unajua, hawakuwa na vifaa vya kugundua chuma uwanja wa ndege, wangemgusa na kumpigapiga chini. Wangempigapiga upande wake wa kushoto, kwa sababu wapiganaji wengi walikuwa na mkono wa kulia, na ungechukua upanga wako kutoka upande wako wa kushoto. Ungefanya hivi.

Usingejaribu kuitoa kutoka upande wako wa kulia. Na , kwa njia, maandishi ya Kiebrania yanatuambia kwamba hii ilikuwa zaidi kama kisu. Ilikuwa dhiraa moja, lakini hata si neno la kawaida la dhiraa.

Mmoja wa marafiki zangu, Lawson Younger, katika ufafanuzi wake kuhusu Waamuzi, anasema kwamba neno hilo huenda linamaanisha kitu chenye urefu wa futi moja tu. Kwa hivyo hiki ni kisu. Kwa hivyo fikiria.

Ana mkono wa kushoto. Atautoa kutoka kwenye ala upande wa kulia. Lakini anapopitia desturi, kila mtu anautoa. Mashujaa wengi hutumia mkono wa kulia.

Kwa hivyo ikiwa wana haraka, wataangalia tu upande wake wa kushoto. Ndiyo, uko sawa, nenda. Kwa hivyo anaingia kwa siri upanga huu bila kugundulika, na hatimaye, tahadhari ya kidokezo, ikiwa hujasoma hadithi hiyo, anamuua mfalme wa Moabu ambaye alikuwa akiwakandamiza Israeli.

Sasa, kwa nini umuite mfalme huyu wa Moabu Egloni mnene sana? Kwa kweli, nilisema kuna ucheshi fulani katika Biblia, na kuna ucheshi fulani wa kipuuzi hapa. Labda hii ni kama ucheshi wa mvulana wa miaka 10 , kwa sababu nadhani nini? Jina Egloni linamaanisha ndama. Kwa hivyo ni kama vile anaonyeshwa kama ndama aliyenona anayefaa kuchinjwa.

Lakini kwa sababu alikuwa mnene sana, Egloni alipochoma upanga, tunaambiwa kwamba mafuta yalifunika upanga. Na watumishi wake walipomkuta amekufa sakafuni, huyu Moabu asiye na uhai, hawakujua kwamba alikuwa ameuawa mara moja kwa sababu mafuta yalifunika upanga. Na nadhani hiyo ndiyo moja ya sababu tunazopewa maelezo kwamba alikuwa mnene sana.

Sio tu kumdhihaki, ingawa nadhani hilo pia linaendelea, lakini lipo kwa kusudi fulani. Kwa hivyo vivyo hivyo, kwa nini tunaambiwa katika Mwanzo 39 mstari wa 6 kwamba Yusufu alikuwa mtu mzuri? Hiyo ndiyo tafsiri yangu. Alikuwa mtu mzuri.

Hilo linatusaidia kuelewa jinsi mke wa Potifa alivyomshawishi kufanya ngono. Na kwa nini mwandishi wa Mwanzo anamwelezea Esau kama mtu mwenye nywele nyingi katika Mwanzo 27:11? Ni ili kutusaidia kuthamini jaribio la kaka yake Yakobo la kujifanya Esau. Alipomwendea baba yake, Isaka, alitaka kupata baraka ya haki ya mzaliwa wa kwanza, na akajifunika ngozi zenye nywele ili baba yake ambaye alikuwa karibu kipofu atakapomgusa, aseme, "Ndiyo, sauti yako inasikika kama ya Yakobo, lakini ndiyo, una mikono yenye nywele nyingi."

Sawa, wewe ni Esau. Kwa hivyo maelezo ya aina hiyo ni muhimu sana. Njia nyingine tunayowaelewa wahusika, na hii inaweza kuonekana wazi, lakini ni kupitia tabia zao.

Namaanisha, kwa ujumla, waandishi wa Biblia na wasimulizi wa Biblia watatuonyesha badala ya kutuambia. Watatupatia ufahamu kuhusu asili ya mhusika kwa kuzingatia matendo yake. Mojawapo ya hadithi za kuvutia zaidi, na ninaona kuwa za kusadikisha sana na muhimu sana kwa kanisa la leo, ni hadithi ya Mika na Wadani katika Waamuzi 17 na 18.

Na ukisoma hilo, msimulizi hatoki na kusema, "Haya, kwa njia, huyu jamaa Mika, ni mfisadi. Hana haja ya kutuambia hilo. Anatuonyesha tu hilo."

Na tukiwa wasomaji makini, tunasoma hili, na ni kama, nini? Siwezi kuamini jamaa huyu anafanya hivi. Anawezaje kufanya hivi? Hilo ni jambo lisilo la maadili. Ni ufiadini mkubwa.

Hivi ndivyo inavyofanya kazi katika simulizi ya Agano la Kale. Utawakuta waandishi wakituonyesha badala ya kutuambia. Kwa hivyo tunaangalia tabia zao kila wakati, na pia tunaona, tunasoma simulizi hizi dhidi ya mandhari ya Torati.

Tena, baadhi ya masimulizi yako katika Torati, lakini masimulizi ya baadaye kama Yoshua, Waamuzi, Samweli, Wafalme, Mambo ya Nyakati, masimulizi hayo, tunasoma hilo kila mara tukiangalia Kumbukumbu la Torati, hasa, lakini vitabu vingine katika Torati, na tunaona jinsi wahusika hawa wanavyolingana na kile ambacho Mungu alikuwa amesema katika sheria aliyotoa kupitia Musa. Kipengele kingine ambacho tunapaswa kuzingatia ni majina ya wahusika. Unajua, tamaduni fulani huweka umuhimu maalum kwa majina.

Nilipokuwa nikiishi Montana, mara nyingi ningetoa hotuba ya hadharani kwa michezo ya mpira wa kikapu ya shule za upili za hapa, na baadhi ya michezo hiyo ya mpira wa kikapu ya shule za upili ilihusisha timu kutoka jamii za Wenyeji wa Amerika, na nilisikia majina kama Tawny Whistling Elk na Jonathan Takes Enemy. Kwa njia, Jonathan Takes Enemy ni mmoja wa wachezaji bora wa mpira wa kikapu wa shule za upili ambao nimewahi kuwaona, na nimewatazama baadhi ya watu ambao hatimaye waliishia kwenye NBA, lakini hilo lilikuwa jina lake. Jonathan Takes Enemy, Stacey Big Hair, nakumbuka hilo, na kisha Elvis Old Bull.

Namaanisha, haya yalikuwa majina ambayo yalikuwa sehemu ya urithi wao wa kitamaduni, na majina hayo yalionyesha hali zilizoambatana na kuzaliwa kwao, au labda sifa ambayo kwa matumaini ingeonyesha maisha ya mtoto. Kweli, nadhani nini? Katika Agano la Kale, wahusika walipewa majina kama hayo. Msomi mmoja wa Agano la Kale, Jean-Louis Scott, anasema kwamba njia ya kawaida sana ya kumtaja mtu ilikuwa kumpa jina.

Na bila shaka, mifano michache dhahiri, tayari nime mtaja Nabali. Jina lake linamaanisha mjinga kwa Kiebrania. Na sijui kama hilo lilikuwa jina aliloitwa nyuma yake.

Ni vigumu kuamini kwamba hilo lilikuwa jina ambalo mama yake alimpa. Ewe mjinga, ni wakati wa kuja kula chakula cha jioni. Lakini basi, unakumbuka jina, Ibrahimu? Unakumbuka jina lake la kwanza? Jina lake la kwanza lilikuwa Abram, au Avram, ambalo linasikika kama baba wa, unajua, ndio, baba aliyetukuka.

Avram inamaanisha baba aliyetukuka. Lakini basi, Ibrahimu inamaanisha baba wa mataifa mengi. Kwa njia, kuna kejeli fulani katika hilo, sivyo? Kwa sababu Avram alipewa jina la Ibrahimu kabla hajawa baba wa mtoto mmoja.

Na hata hivyo, hiyo ilikuwa sehemu ya ahadi. Kuna msomi wa Biblia anayeitwa John Steck anayetetea umuhimu wa majina katika Waamuzi 4. Simulizi la kushindwa kwa Kaisaria, alikuwa kamanda mkatili wa Kanaani. Kwa hivyo, moja ya majina ni shujaa wa Israeli anayeitwa Baraka, ambaye jina lake linamaanisha radi.

Na katika hadithi hii, jukumu lake ni la upole kidogo, la kusita kidogo. Na utukufu unawaendea wanawake kadhaa waaminifu. Mmoja wao, Deborah, ambaye jina lake linamaanisha nyuki, na mwingine, JL, ambaye jina lake linamaanisha mbuzi wa mlimani.

Kwa njia, huenda usingependa kumpa binti yako jina JL. Huenda asifurahishwe ukimwita mbuzi wa mlima. Lakini katika simulizi hiyo, kinachovutia mwishoni, JL anampa kamanda wa adui maziwa haya yenye lishe. Alitaka tu maji.

Na akampa maziwa, na pengine hilo lilimtuliza, naye akalala. Na kisha akafanya kile ambacho Baraka hakuweza kufanya, na hicho kilikuwa ni kumtoa uhai. Tena, hii ni vita ya kijeshi.

Na matokeo yake, amani ilirejeshwa katika nchi ya ahadi ya maziwa na asali. Kwa hivyo, inavutia jinsi hilo linavyofanya kazi. Nadhani kitabu cha Ruthu kinavutia unapoelewa jinsi majina yanavyofanya kazi.

Mmoja wa wahusika wakuu, yuko mwanzoni mwa hadithi, na anatoweka haraka. Jina lake ni Elimeleki. Hivi ndivyo tunavyosema kwa Kiingereza.

Lakini Elimeleki, El inamaanisha Mungu, mimi inamaanisha wangu, na kisha Meleki ni mfalme. Kwa hivyo, jina lake linamaanisha Mungu wangu ni mfalme. Lakini kejeli, na tayari tumezungumza kidogo kuhusu kejeli.

Unakumbuka tofauti hiyo? Kinaya ni kwamba Mungu wangu ni mfalme anamwacha Mungu kama mfalme, na anaondoka katika nchi ya ahadi wakati wa njaa kwenda nchi ya Moabu. Na hilo linaweza kuonekana kuwa lisilo na hatia kwetu. Ukiishi Chicago na huwezi kupata kazi unayohitaji, lakini unajua kwamba kuna kazi nzuri Indianapolis.

Unaweza kuhamia Indianapolis, au unaweza kuhama kutoka LA hadi Boston, au popote pale. Na hiyo ni, unajua, hiyo si, unajua, si sahihi, isipokuwa kuna mambo mengine ambayo si sahihi kuhusu hilo. Lakini tuna uhuru wa kufanya hivyo.

Sio watu wa Israeli. Walifungwa katika nchi. Kwa hivyo, Elimeleki anakimbia eneo la mfalme kwa sababu ya njaa.

Ana wana wawili, Malon na Kilion . Hatuna uhakika. Baadhi wamependekeza majina yao yanamaanisha udhaifu na kushindwa.

Na ikiwa ndivyo, walitabiri kifo chao cha mapema, kwa sababu walikufa na pengine wangeweza kufa kutokana na njaa. Vyovyote vile, mke wa Elimeleki aliitwa Naomi, ambaye jina lake linamaanisha mtu mzuri. Na tena, tunaona kejeli ya jina lake, kwa sababu, unajua, anaenda na mumewe hadi nchi ya Moabu, na mambo hayaendi vizuri huko.

Anasikia kwamba Mungu amewapa watu chakula. Kwa hivyo, anarudi nchini. Na anapofika Bethlehemu, wanawake wanapiga kelele, "Ni Naomi, ni Naomi."

Naye anasema, hapana, msiniite mkarimu. Niiteni Mara, ambalo ni neno la Kiebrania lenye maana ya uchungu. Kwa sababu, alisema, Shaddai, Mwenyezi, amenitendea kwa uchungu.

Na kisha una Ruthu, ambaye jina lake linamaanisha urafiki. Alikuwa rafiki wa ajabu. Boazi, ambaye jina lake linamaanisha nguvu ya haraka, anaonyesha nguvu hiyo kwa jinsi anavyomjali Ruthu na Naomi.

Na kisha ile inayonishangaza sana katika Ruthu 4.1 ni marejeleo ya mkombozi wa jamaa, ambaye alikuwa na haki, kabla ya Boazi, kumkomboa Ruthu. Lakini jamaa huyo alikataa. Na hivyo, Boazi anamwita kwa usemi wa Kiebrania, Poloni Almoni, ambao kimsingi unamaanisha, Bw. Fulani, au Bw. Jina lake ni nani.

Na hiyo ni njia tu ya kusema, jamaa huyu hastahili jina lake kukumbukwa. Kwa hivyo, njoo hapa ukae chini, Bw. Fulani. Kwa njia, wakati mwingine jina la mhusika hufichwa.

Katika 1 Samweli 17, Daudi hamtaji Goliathi kwa jina lake. Anamtaja kama Mfilisti asiyetahiriwa. Ni aina ya dharau.

Hatamtukuza kwa kumpa jina lake. Kwa hivyo, majina yanavutia. Sasa, tunapaswa kuwa waangalifu kila wakati ili tusijenge ngome ambapo Biblia imejenga kibanda kidogo tu.

Na wakati mwingine, si kila jina lina maana, na hatutaki kusoma Biblia kupita kiasi. Hapo ndipo maoni yanaweza kutusaidia. Yanaweza kutukumbusha kwamba labda tunatengeneza mengi kupita kiasi kutoka kwa jina fulani.

Lakini mara nyingi, majina haya yana maana . Ninafikiria jina Isaac Yitzhak katika Mwanzo. Jina lake linamaanisha kicheko.

Na hiyo ni mada, mada ndogo, katika hadithi nzima. Namaanisha, anapozaliwa, kicheko cha furaha cha Sara kinachukua nafasi ya kicheko cha kutoamini. Na Mungu, nadhani, anapata kicheko cha mwisho kwa sababu anasema, Utampa mtoto huyo jina Isaka.

Kwa hivyo, kila wakati walipoita kwa kicheko kwa ajili ya chakula cha jioni, walikumbushwa kwamba walikuwa wamecheka mbele ya ahadi za Mungu. Lakini kisha, walicheka kwa furaha. Sara alicheka kwa furaha alipopata mtoto wa kiume hatimaye.

Kitu kingine ambacho tunapaswa kuzingatia ni kile nitakachokiita majina. Unajua, wakati mwingine msimulizi atatupa, au kwa kweli, inaweza kuwa katika hotuba ya mhusika, ambapo watamuelezea mhusika kwa njia fulani. Kwa kweli, tayari nimemtaja Daudi akimrejelea Goliathi kama Mfilisti asiyetahiriwa.

Hivyo ndivyo anavyomtaja. Hapa kuna mfano mwingine. Katika Mwanzo 21:9, unapata maana ya jinsi Sara anavyomchukia mtumwa wa Misri Hagari.

Na andiko linaposema, Lakini Sara aliona ya kwamba mwana ambaye Hajiri Mmisri alimzalia Ibrahimu alikuwa akimdhihaki. Kwa kweli, nilichokusudia kusema hapo ni kwamba hamtaji kwa jina Ishmaeli. Anaficha jina hilo.

Na ni jambo la hila, lakini linamwonyesha kweli, unajua, dharau. Hataki kumtambua mtoto huyu. Baadaye, nadhani unaona maandishi yakisaliti mtazamo wa Daudi kwa

Bathsheba kwa kumtaja kama mwanamke au mwanamke, ingawa jina lake lilikuwa tayari limetolewa.

Wakati mwingine inaweza kutokea kwa njia nyingine. Mhusika anaweza kutokea bila kujulikana. Ndivyo ilivyo kwa David.

Unasoma simulizi la upako wake katika 1 Samweli 16, mistari 1-13. Na una msururu huu wa wana . Na hatimaye, wa mwisho anakuja, na msimuliaji anaficha jina lake, Daudi, hadi wakati uleule anapopakwa mafuta, na anainuliwa.

Sawa. Kwa hivyo hiyo itakupa ufahamu mzuri wa jinsi ya kuwachunguza watu wanaofanya hadithi hizi ziwe za kuvutia. Tena, chukua muda wa kuainisha wahusika, sio tu kuwaandika lebo, bali pia kutambua jinsi wanavyofanya kazi katika hadithi.

Je, jina lao lina maana? Mwandishi anawaelezeaje? Je, tunaambiwa chochote kuhusu sifa zao za kimwili? Kwa hivyo tumezungumzia A kwa ajili ya vitendo. Tumezungumzia C kwa ajili ya wahusika. Sasa, kipengele kinachofuata cha simulizi ni kuzingatia kile wahusika na msimulizi wanasema .

Kwa hivyo T inawakilisha kuzungumza. Neno la kiufundi sana , najua, lakini hilo linafanikiwa vizuri , sivyo? Karibu na mwisho wa A River Runs Through It, riwaya ya nusu-tawasifu iliyoandikwa na Norman MacLean. Norman na baba yake, Mchungaji John MacLean, wanakumbuka kifo cha kusikitisha cha kaka yake Norman, Paul.

Alikuwa kaka mdogo zaidi. Kwa hivyo MacLean mkubwa alipomuuliza mwanawe kama alishiriki maelezo yote aliyoyajua kuhusu kifo cha mwana mdogo, Paul, Norman alisema kila kitu. Baba yake akajibu, si mengi, sivyo ? Norman akajibu, hapana , lakini unaweza kupenda kabisa bila uelewa kamili .

Na kwa kukubali, baba yake alimaliza mazungumzo na kusema, "Ndiyo, hilo nimelijua na kuhubiri. Na nadhani jibu la Norman linakamata ujumbe wa riwaya hiyo. Unaweza kupenda kabisa bila uelewa kamili ."

Naam, unaposoma simulizi la Agano la Kale, lazima uzingatie kauli ambazo wahusika walitoa. Kama vile riwaya hiyo, A River Runs Through It, ambapo unapata wazo kubwa. Unapata ujumbe katika mazungumzo kati ya baba na mwana karibu na mwisho wa riwaya.

Hilo ndilo unaloliona katika simulizi ya Agano la Kale. Kauli ambazo wahusika hutoa, pamoja na kauli za uhariri ambazo msimuliaji anashiriki, tutazitungumzia baada ya muda mfupi tu. Lakini mazungumzo hayo yana jukumu kubwa katika kuunda maana ya hadithi.

Kwa hivyo mahali pa kuanzia ni kile wahusika wanasema. Robert Alter ni mmoja wa walionisaidia sana kuelewa hili. Cynthia Miller, ambaye sasa ni Cynthia Miller Naldea, anabainisha kuwa usemi huenea katika Biblia kuanzia neno la ubunifu la usemi wa kimungu katika Mwanzo hadi amri za mfalme wa Uajemi mwishoni mwa kitabu cha Mambo ya Nyakati.

Unajua, kinachovutia ni kwamba Yoshua ni kitabu cha masimulizi, na sura ya kwanza, ingawa ina muundo wa masimulizi, karibu yote ni usemi. Jambo hilo hilo hutokea katika 1 Samweli 15. 1 Samweli 15 ni hadithi ya kuvutia, lakini sehemu kubwa ya hadithi hiyo ni mazungumzo kati ya Mfalme Sauli na nabii Samweli, pamoja na maagizo ambayo Bwana anampa nabii Samweli.

Daudi-Goliathi, au simulizi la Daudi dhidi ya Sauli na Goliathi katika 1 Samweli 17, ni mfano mwingine. Unajua, kitendo hakichukui muda mrefu sana, lakini ni baadhi ya mambo ambayo wahusika wanasema, hasa Daudi. Na kwa hivyo tunaangalia kila wakati kile wahusika hawa wanasema.

Na Robert Alter ni mmoja wa waliosema kwamba mazungumzo yana mzigo mkubwa wa maana. Kwa hivyo ikiwa unataka kuwafahamisha wasikilizaji wako maana, njia moja ya kufanya hivyo ni kuwaeleza wahusika. Sasa, nataka kufafanua nilichosema.

Kwa kuweka hilo kinywani mwa wahusika, simaanishi, simaanishi hata kidogo kwamba wasimulizi wa Biblia walibuni haya na kusema, ndio, nataka kuwasilisha ujumbe huu, kwa hivyo nitamtaka Daudi aseme hivi, iwe kweli alisema hivi au la . Hapana, tunaamini kwamba ikiwa Biblia inasema Daudi alisema hivi, kwamba Daudi alisema vile kweli. Ni kwamba msimulizi, kati ya maelezo haya yote ambayo angeweza kuweka katika usimulizi wa hadithi hii, anachagua yale yanayoelezea hoja anayotaka kueleza.

Kwa haraka sana, basi kazi ya kuzungumza huku kwa upande wa wahusika ni nini? Wakati wahusika wanapokuwa, unajua, nasema wanatoa hotuba, lakini wakati mwingine wanakuwa na mazungumzo kama sisi. Inafanya nini? Naam, kuna angalau majukumu manne. Moja ni kwamba inatupa ufahamu kuhusu sifa zao za wahusika.

Tena, badala ya msimuliaji kutuambia mambo kama, Esau ni mtu aliyekubali tamaa zake. Tunaona kwamba tunapomsikia akimwambia kaka yake Yakobo, nipe baadhi ya vitu hivyo vyekundu, vitu vyekundu. Hivyo ndivyo alivyomwambia.

Au Abigaili, mwandishi, msimulizi wa Biblia, hasemi kwamba alikuwa mwanamke wa ajabu ambaye alikuwa na hekima ya ajabu na mzungumzaji hodari sana, halazimiki kufanya hivyo. Tunachofanya ni kumsomea Daudi hotuba yake ndefu, si kulipiza kisasi dhidi ya mumewe mjinga. Na tunasema tu, "Loo, hilo linanishangaza sana."

Ana busara sana. Na wow, anajua jinsi ya kutumia sitiari? Anajua jinsi ya kugeuza kifungu cha maneno? Kwa hivyo tunapata ufahamu kuhusu tabia ya mhusika. Tunapata ufahamu kuhusu jinsi walivyo.

Pili, hotuba hizi za wahusika mara nyingi hutupa dalili kuhusu maana ya simulizi zima. Na tayari nimetaja, Robert Alter alisema, mazungumzo yanafanywa kubeba sehemu kubwa ya mzigo wa maana. Labda mojawapo ya mifano inayojulikana zaidi ya hili ni mwishoni mwa hadithi ya Yusufu katika Mwanzo 49.

Nadhani anafupisha maana nzima ya masimulizi hayo kumhusu, pamoja na hadithi ya moja kwa moja, anaposema, "Mlikusudia kunidhuru, lakini Mungu alikusudia iwe njema ili kukamilisha kile kinachofanyika sasa, kuokoa maisha ya watu wengi. Jamani, hiyo ndiyo. Mwanzo 5020, hilo ndilo wazo kubwa la hadithi za Yusufu zinazoonekana katika Mwanzo 37 hadi 50.

Tena, unapoenda kwenye 1 Samweli 13 au 1 Samweli 17, nilitaja 34 hadi 37 na kisha mistari 45 hadi 47. Nadhani hizo ndizo zinazotoa ufunguo wa hadithi ya Daudi na Goliathi. Kwa kweli, nataka kukusomea kile ambacho Daudi anasema katika 1 Samweli 17.

Hotuba yake ya kwanza, alipokuwa amesimama mbele ya Sauli, na akijitolea kwenda kupigana na jitu hilo, na Sauli akasema, "Huwezi kwenda kupigana na Mfilisti huyu na kupigana naye, wewe ni kijana tu. Amekuwa shujaa tangu ujana wake." Lakini Daudi akamwambia Sauli, "Mtumishi wako amekuwa akichunga kondoo za baba yake."

Simba au dubu alipokuja na kumchukua kondoo kutoka kundini, nilimfuata, nikampiga, nikamwokoia kondoo kinywani mwake. Aliponirukia, nilimkamata kwa manyoya yake, nikampiga, nikamwua. Mtumishi wako amewaua simba na dubu pia.

Mfilisti huyu asiyetahiriwa, na ukisikia usemi huo mdogo, Mfilisti huyu asiyetahiriwa atakuwa kama mmoja wao kwa sababu amewatukana majeshi ya Mungu aliye hai. Bwana aliyeniokoa kutoka kwa makucha ya simba na makucha ya dubu ataniokoa kutoka mkononi mwa Mfilisti huyu. Na kisha atakapokabiliana na Goliathi baadaye katika sura ya 17, mistari ya 45 hadi 47, Goliathi alimlaani Daudi.

Anasema, Njoo hapa, nitawapa ndege na wanyama wa porini nyama yako. Na hili ndilo jibu la Daudi. Daudi akamwambia Mfilisti, mistari wa 45, Unanijia na upanga, mkuki, na mkuki, lakini mimi ninakujia kwa jina la Bwana Mwenye Nguvu Zote, Mungu wa majeshi ya Israeli, ambaye umemtukana.

Leo Bwana atakutia mikononi mwangu, nami nitakupiga na kukukata kichwa chako. Leo nitawapa ndege na wanyama wa porini mizoga ya jeshi la Wafilisti, na dunia nzima itajua kwamba kuna Mungu katika Israeli. Wote waliokusanyika hapa watajua

kwamba Bwana haokoi kwa upanga wala mkuki, maana vita ni vya Bwana, naye atawatia ninyi nyote mikononi mwetu.

Na hilo linaelezea kwa ufupi maana ya simulizi hilo, sivyo? Kwamba vita ni vya Bwana, kwamba ni wale walio na imani katika Mungu aliye hai watakaopata ushindi. Kwa hivyo tunapaswa kuzingatia hotuba, iwe ni kauli fupi tu au hotuba ndefu kama ile niliyokusomea. Kuna jukumu la tatu la hotuba, na hiyo ni kwamba, wakati mwingine ina kazi ya muhtasari.

Hii mara nyingi hutokea katika ushairi. Wakati mwingine unaposoma simulizi, utafikia sehemu ya ushairi. Mojawapo ya mifano ya kwanza iko katika Mwanzo 2:23 ambapo Adamu anajitokeza katika ushairi wakati Mungu alipomuumba mwanamke, na anasherehekea uumbaji wa Mungu wa msaidizi anayefaa kwa ajili yake.

Na kisha katika 1 Samweli 2.1-10, hotuba ya Hana, kwa kweli mlio huu wa sifa, sala hii, wimbo huu una kazi ya muhtasari zaidi, na kwa kweli unaangazia mada zote zitakazoendelezwa katika kitabu cha Samweli. Kwa hivyo hilo ni muhimu pia. Hatimaye, hotuba inaweza kuangazia tofauti.

Tena, unaangalia kile Esau anasema dhidi ya kile Yakobo anachofanya, na unapata hisia ya tofauti kati ya wahusika hao. Au kukataa kwa Yusufu wakati mke wa Potifa anapojaribu kumshawishi, na anasema, ninawezaje kufanya uovu huu mkubwa na kumtenda Bwana dhambi? Na unaona tofauti na usemi wake wa maneno mawili, ambao kimsingi, njoo unilaze. Maneno machache tu yanahitajika kwa Kiebrania.

Sawa, kwa hivyo hiyo ndiyo hotuba ya mhusika. Sasa , hebu tufikirie kidogo kuhusu kile msimuliaji anasema. Na hapa ndipo tunapohitaji kuzingatia kile ambacho ningekiita taarifa za ndani au maoni ya wahariri .

Namaanisha, msimulizi anasimulia hadithi, lakini mara kwa mara ni kama wanabonyeza kitufe cha kusimamisha na kusema, kwa njia, unahitaji kujua hili kuhusu mhusika. Au watatoa aina fulani ya maoni kuhusu mhusika ambayo kwa kawaida hatungemjua. Na wakati huo, wanafanya zaidi ya kusimulia hadithi.

Ndiyo maana baadhi ya wasomi wa fasihi au wasomi wa Biblia humrejelea msimulizi mwenye ujuzi wote, kwa sababu inaonekana kama anajua kila kitu. Ndiyo, hajui kila kitu kama Mungu anavyojua kila kitu. Lakini anaposimulia hadithi, atatupa, ndiyo maana napenda usemi wa taarifa za ndani, ambazo wakati mwingine wahusika hawajui.

Namaanisha, mwanzoni mwa Mwanzo 22, simulizi ambapo Mungu anamwambia Ibrahimu amtoe mwanawe kafara, msimuliaji anatuambia, msomaji, mwanzoni kabisa, kwamba matukio ambayo tunakaribia kusikia yalikuwa jaribio lililotolewa na

Mungu. Kwamba Mungu alikuwa akimjaribu Ibrahimu. Lakini Ibrahimu hakujua hilo, sivyo? Mwanzo 38 inatupa mfano mwingine wa ufahamu wa msimuliaji.

Unakumbuka wakati wana hao walipoanza kufa? Katika Mwanzo 38:7, msimulizi anafichua kwamba Uru alikufa kwa sababu alikuwa mwovu machoni pa Yahweh na Yahweh akamuua. Na kisha anafanya vivyo hivyo katika mstari wa 9 anapofichua nia za Onan za kukataa kumpa mimba Tamari na kutekeleza wajibu wa ndoa ya levirate. Kwa hivyo tunapewa taarifa kwamba Yuda hajui hilo.

Anadhani kwamba Tamari ndiye tatizo. Na tunaweza kufikiri hivyo pia, kama msimuliaji hangesema, kwa njia, hawa jamaa wote wawili waliuawa kwa sababu walifanya maovu machoni pa Yahweh. Kwa hivyo tunasoma hadithi hiyo, au ikiwa mtu anatusomea, tunasikia hadithi hiyo kupitia lenzi tofauti, sivyo? Tayari tunajua kitu kinachoendelea.

Kwa hivyo hizo ndizo aina za mambo ambayo tunapaswa kuzingatia na kuyaona tunaposoma simulizi. Sawa, hadi sasa tumezingatia kitendo au njama. Tumezingatia wahusika, na tumezingatia mazungumzo, kile wahusika wanasema na pia taarifa za ndani ambazo msimuliaji anatushirikisha.

Sasa tunahitaji kuelekeza mawazo yetu kwenye kipengele kikuu cha mwisho katika mchakato wetu wa ufafanuzi, na hiyo ndiyo mazingira. Na hiyo itakuwa mada yetu kwa kipindi kijacho.

Hii ni Dkt. Stephen D. Matthewson katika mfululizo kuhusu kuhubiri masimulizi ya Agano la Kale. Hii ni kipindi nambari nne, muhtasari wa mchakato wa ufafanuzi [Matendo], kuchambua wahusika, na kuzungumza.